

การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

วันที่รับบทความ: 20 ธันวาคม 2565 / วันที่แก้ไขบทความ: 20 พฤศจิกายน 2566 / วันที่ตอบรับบทความ: 24 เมษายน 2567

เจริญเนตร แสงดวงแข

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ 2) เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะเชิงปฏิบัติการ ใช้ “สื่อกิจกรรม” เพื่อให้เกิดผลผลิต และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์และผลิตสื่อในการเผยแพร่งานวิจัย และกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อ และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาดังกล่าว ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดสงขลา 4 สถาบัน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย การจัดกิจกรรม แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ มีกระบวนการ คือคัดเลือกนักวิจัย ประสานงานนักวิจัยเจ้าของผลงานที่จะเผยแพร่ ประสานอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อ คัดเลือกนักศึกษาที่สามารถสร้างสรรค์และผลิตสื่อ จัดกิจกรรมพบปะนักวิจัย วิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของกลุ่มตัวอย่าง จัดกิจกรรมพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย และประเมินผลงานสื่อจากนักร้องสารงานวิจัย 2) การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ ใช้การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการโดยผู้วิจัย และการจัดอบรมความรู้โดยสถาบันการศึกษา เพื่อยกระดับศักยภาพผู้เรียนที่ “เก่งสื่อ แต่ไม่เก่งสาร” และ “ไม่เก่งสื่อ และไม่เก่งสาร” ให้กลายเป็นผู้เรียนที่ “เก่งสื่อ เก่งสาร” ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การสร้างนักร้องสารงานวิจัยประสบความสำเร็จ คือ คุณสมบัติของอาจารย์ประจำรายวิชา บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในฐานะที่ปรึกษา และการคัดเลือกรายวิชา คุณสมบัติของนักร้องสารงานวิจัย ได้แก่ มีทักษะในการอ่านและการตีความ เข้าใจวัตถุประสงค์ของนักวิจัย สามารถวิเคราะห์ผู้รับสาร เข้าใจผู้รับสาร สามารถสื่อสารงานวิจัย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูล มีทักษะการคัดเลือกสื่อและออกแบบสาร เป็นต้น

คำสำคัญ: การเผยแพร่งานวิจัย, นักร้องสาร, อัตลักษณ์, ท้องถิ่น, ภาคใต้

Research Dissemination Through the Southern Local Communicator

Received: December 20, 2022 / Received in revised form: November 20, 2023 / Accepted: April 24, 2024

Jarernnate Saengdounghae

Abstract

This research aimed: 1) to disseminate the research through the southern local communicator 2) to develop the southern local research communicator.. This qualitative research was designed as action research that emphasizes using the "activity media" to achieve output and outcome that focused on the implementation of creative activities and media production for the research dissemination and activities that promote the development of southern local communicators. The samples involved instructors teaching media production-related courses and students enrolled in these courses from four universities or equivalent higher education institutions in Songkhla province. The research tools were activity management, questionnaires, interviews, and participatory observation. The result indicated that: 1) the dissemination of research through southern local communicators had the processes that consisted of the researcher selection, the coordination with researchers seeking to publish their work, the coordination with instructors teaching media production-related courses, the students selection who able to create and produce media, the activity organization among researchers, the analyzing costs and potential within the sample group, the activity organization for developing the research communicators, and the media evaluation from the research communicator. 2) the development of southern local communicators utilized the workshop activity organization by the researcher and the knowledge training organization by educational institutions. These initiatives aimed to elevate the abilities of learners categorized as "skilled in media but not content" and those categorized as "not skilled in media and content" to transform into individuals proficient in "skilled in media and content". Factors conducive to the successful development of communication researchers include the characteristics of course instructors, the advisory roles of instructor, and the course selection. Attributes of research communicators encompass skills in reading comprehension and interpretation, understanding researchers' objectives, the audience analyzing, the audience comprehending, capable of research communication, analytical thinking, data synthesis and organization, proficient media selection and design capabilities.

Keywords: Research Dissemination, Communicator, Identity, Local, Southern

บทนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศโดยใช้การวิจัยเป็นกลไกสร้างฐานความรู้สำหรับการแก้ปัญหาให้แก่สังคม ซึ่งที่ผ่านมามีผลงานวิจัยที่ครอบคลุมความรู้ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม บริการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ฯลฯ นับเป็นคลังความรู้ที่มีคุณค่าต่อชุมชนและสังคมในมิติที่หลากหลาย และหากได้รับการเผยแพร่หรือนำไปใช้ประโยชน์ก็จะเกิดผลลัพธ์ต่อพื้นที่ในมิติที่หลากหลายเช่นกัน

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีงานวิจัยที่ดำเนินการเรื่องการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สังคม ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (อมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ, 2558) งานวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว.ออกสู่ประชาชนผู้ไม่รู้ทั่วไป” (แทนไทย ประเสริฐกุลและคณะ, 2559) งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (อมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ, 2560) และงานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาทักษะสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” (อมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ, 2561) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ช่องทางต่าง ๆ ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว. โดยแต่ละโครงการมีความโดดเด่นที่แตกต่างกัน ดังนี้

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (อมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ, 2558) เป็นการค้นหากลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ บนฐานความคิดที่ว่า กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ต้องการให้เปิดรับงานวิจัย คือ กลุ่มนิสิต/ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี หากกลุ่มคนรุ่นใหม่เหล่านี้ได้มีโอกาสสลับบทบาท (Role Shifting) จากผู้รับสาร

กลายเป็นผู้ส่งสารที่มีอำนาจในการคิดสร้างสรรค์และออกแบบสื่อที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่งานวิจัยได้เองบนความต้องการและความชอบของตนนั้น นับเป็นการสร้างสรรค์สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการเปิดรับของกลุ่มผู้รับสารกลุ่มเดียวกัน โดยในการสื่อสารงานวิจัยออกไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ด้านสาร (Message strategies) และกลยุทธ์ด้านสื่อ (Media strategies) ในการคิดแปลงเนื้อหาทางวิจัยยาก ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายผ่านการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งกิจกรรมที่จะเป็นช่องทางให้ดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์กล่าวนั้น คือ กิจกรรมการประกวด (Contest)

งานวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว. ออกสู่ประชาชนผู้ไม่รู้ทั่วไป” (แทนไทย ประเสริฐกุลและคณะ, 2559) เป็นการทดลองใช้สื่อใหม่ในรูปแบบ Podcast หรือรายการเสียงที่รับฟังได้ผ่านอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของ สกว. ออกสู่สาธารณะ ภายใต้รายการพูดคุยความรู้ชื่อ WITcast มีทั้งหมด 10 ตอน และมีรูปแบบการนำเสนอที่เน้นบันเทิงเข้ากับการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ฟังได้เปิดโลกทัศน์และมีทัศนคติที่ดีต่อ สกว. ซึ่งพบว่า รายการดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการรู้จักงานวิจัยไทยและ สกว. มากขึ้น

งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (อมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ, 2560) เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นการถอดบทเรียนรูปแบบ/ เนื้อหา และวิธีการ ในการใช้สื่อกิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการเผยแพร่งานวิจัย โดยมีพื้นฐานความคิดว่า “สื่อกิจกรรมการประกวด” ที่มีประสิทธิภาพ ต้องมี “การออกแบบ” ให้สอดคล้องกับเนื้อหางานวิจัยที่ต้องการจะเผยแพร่และสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย โดยในการจัดกิจกรรมประกวดการสร้างสรรค์สื่อนั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยและผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่ จากนั้นจึงออกแบบวิธีการดำเนินการประกวด ตลอดจนใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้กลุ่มผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่เกิดความสนใจเข้าร่วมประกวด ซึ่งการออกแบบวิธีการดำเนินการประกวดดังกล่าวส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมประกวดมากขึ้นกว่าการ

ดำเนินการในปี 2558 เกือบเท่าตัว และมีผู้เข้าร่วมการประกวดจากหลากหลายมหาวิทยาลัยในทุกภูมิภาค

งานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” (อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ, 2561) เป็นงานวิจัยที่มีการปรับรูปแบบจากการใช้สื่อกิจกรรมการประกวดเป็นหลัก มาเป็นการใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ของการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการทำงานในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยอย่างเป็นระบบ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ผ่านกระบวนการพัฒนานักศึกษาด้วยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) โดยเน้นให้นักสื่อสารงานวิจัยและนักสร้างสรรค์สื่อมีหลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาระเพื่อเผยแพร่งานวิจัยอย่างมีคุณภาพ

เมื่อพิจารณาในแง่ของการเผยแพร่งานวิจัย ผลงานวิจัย 4 เรื่องข้างต้นสะท้อนการมีจุดร่วมเดียวกัน คือ การใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางขับเคลื่อนการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงาน เนื่องจากสื่อใหม่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from scheduling) ซึ่งผู้บริโภคสามารถเลือกรับและส่งข่าวสารได้ในเวลาที่ตนต้องการ เป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (Freedom from geographical boundaries) โดยเนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลเป็นเนื้อหาที่รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็วทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้ตามแต่ความต้องการของบุคคลแต่ละคน เป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to scale) โดยมีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยายขนาดหรือเครือข่ายให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงก็ได้ เป็นอิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from formats) โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว เช่น ไม่จำกัดความยาว ไม่จำกัดจำนวนหน้า เป็นต้น และเป็นอิสระจากยุคกับการตลาดสร้าง

เนื้อหาจากผู้คนกับบริบทเป็นผู้สร้างและควบคุมเนื้อหาเอง (From marketer-driven to consumer-initiated, created and controlled) สื่อใหม่จึงนับเป็นช่องทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่งานวิจัยออกสู่สาธารณะ

ในแง่ของการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น งานวิจัยข้างต้นสะท้อนการขับเคลื่อนการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านการใช้กิจกรรมการประกวดและกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตัวบุคคล คือนักศึกษาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัย ผ่านการบ่มเพาะความรู้และเสริมสร้างศักยภาพ (Empower) ในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งพบว่า เกิดการพัฒนาทั้งตัวบุคคลที่เป็นนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น และเกิดการเผยแพร่ผลงานวิจัยของสกว. อย่างมีคุณภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในทุกภูมิภาค

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ที่เป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ว่ามีกระบวนการอย่างไร อีกทั้ง สนใจการขยายขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมไปสู่สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและสถาบันการศึกษาที่เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดการเผยแพร่งานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่ และศึกษากระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยตั้งแต่การถอดรหัสงานวิจัย การติดตั้งกระบวนการสร้างสรรค์และผลิตสื่อให้กับกลุ่มเป้าหมายของสถาบันการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาจากงานวิจัยที่มีการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ร่วมด้วย เพื่อขยายคุณลักษณะของสื่อให้สะท้อนความเป็นชุมชนพื้นที่มากขึ้น โดยให้ผู้ผลิตสื่อซึ่งเป็นนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นได้คัดเลือกเนื้อหา (Content) ของงานวิจัยที่หลากหลายตามบริบทพื้นที่ เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ สร้างสรรค์และผลิตสื่อในรูปแบบของสื่อใหม่ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและสามารถใช้เผยแพร่ในวงกว้าง รวมทั้งเลือกใช้วัฒนธรรมถิ่นได้เป็นรหัส (Code) ในการสื่อสาร เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าถึง (Access) สื่อของกลุ่มผู้รับสารในพื้นที่ภาคใต้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัย
ท้องถิ่นภาคใต้
2. เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา
เป็นกรอบกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการ
พัฒนาคนหรือการเสริมศักยภาพ (Empowerment) ในการ
สื่อสารเพื่อพัฒนาคนหรือการเสริมศักยภาพ (Empowerment)
นั้น เป็นการนำการสื่อสารหลากหลายรูปแบบมาช่วยส่งเสริม
สนับสนุนกระบวนการพัฒนาบุคคล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ไปในทางที่ดีขึ้น โดยแต่เดิมมีการใช้ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังใน
หลากหลายสาขาวิชา ซึ่งในปัจจุบันมักพบแนวคิด ทฤษฎี
เกี่ยวกับการสร้างพลังนี้ในสายบริหารหรือการจัดการองค์กร
ตลอดจนสาขาทางการศึกษา ที่นำไปใช้ในกระบวนการเรียน
การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ
และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดความนับถือเชื่อมั่นใน
ความสามารถของตนเอง วิธีการที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อ
การสร้างพลังนี้ จะเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน อย่าง
เต็มที่ (Active Participation) โดยใช้วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยน
ความรู้ และความคิดระหว่างผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถระบุ
ปัญหาของตน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ มองภาพอนาคตได้
สามารถพัฒนากลวิธีที่จะแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไข
ปัญหา การจัดการศึกษาการสร้างพลังนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียน
เห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) มีความคาดหวังใน
ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) สูงขึ้น ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และทำให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องมาก
ขึ้นในแต่ละบุคคล ทั้งยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และการ
พัฒนาความเสมอภาคในสังคมด้วย (Wallertein & Bernstein,
1988:379-394, อ้างถึงใน พันธ์ พฤษสุนันท์ และคณะ, 2547)

2. แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ อริชัย
อรรคอุดม (2559) ได้สรุปแนวคิดการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ไว้
ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนหรือการส่ง
ข้อมูลระหว่างบุคคล เพื่อให้เข้าใจกัน โดยผ่านระบบสัญลักษณ์
สัญญาณ หรือพฤติกรรมที่จะสามารถให้ผู้ส่งและผู้รับเข้าใจกัน
ส่วนการเผยแพร่ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้องค์ความรู้/
นวัตกรรมได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้โดยบุคคลเป้าหมาย
ดังนั้นกระบวนการเผยแพร่ จึงมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา
เพราะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการเผยแพร่ คือ 1) ตัวองค์
ความรู้/ นวัตกรรม ซึ่งหมายถึงสารสนเทศหรือข้อมูลที่นำไปใช้
ต้องเป็นสิ่งที่สร้างความรู้เป็นของใหม่สำหรับกลุ่มบุคคล
เป้าหมาย 2) ช่องทางในการสื่อสารขององค์ความรู้/ นวัตกรรม
ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม 3) เงื่อนไขด้านเวลา ในแต่ละขั้นตอน
ของการเผยแพร่และการยอมรับ อาจมีช่วงของเวลาในแต่ละขั้น
แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีการศึกษาและคาดการณ์ไว้สำหรับ
การเผยแพร่ให้เหมาะสมถูกกาลเทศะ 4) ธรรมชาติของระบบ
สังคมหรือชุมชนหรือบุคคลเป้าหมายที่จะนำองค์ความรู้/
นวัตกรรมไปเผยแพร่ กลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่
แตกต่างกันสามารถยอมรับนวัตกรรมได้แตกต่างกัน อิทธิพล
ของระบบสังคมจะช่วยให้เข้าใจและหาวิธีการที่เหมาะสมในการ
เผยแพร่ นวัตกรรมได้ 5) การยอมรับ เป็นกระบวนการที่
เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมและ
เทคโนโลยี โดยมีพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา เป็น
องค์ความรู้สำคัญในการอธิบายกระบวนการในการยอมรับ
หรือไม่ยอมรับ

3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ Wertime and Fenwick
(2008) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media) และ
การตลาดดิจิทัล และนิยามสื่อใหม่ว่า หมายถึง เนื้อหา
(content) ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล โดยมีลักษณะสำคัญของ
เนื้อหา ประกอบด้วย “อิสระ 5 ประการ” (5 Freedoms) ได้แก่
1) อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (Freedom from Scheduling)
เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับ
และส่งข่าวสารได้ในเวลาที่ตนต้องการ และไม่จำเป็นต้องชม
เนื้อหาต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด 2) อิสระจากข้อจำกัดด้าน

พรมแดน (Freedom from Geological Boundaries) เนื้อหาในรูปแบบดิจิทัลเป็นเนื้อหาที่รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็วทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับ หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารจากประเทศใดก็ได้ แล้วแต่ความต้องการของบุคคลแต่ละคน 3) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (Freedom to Scale) มีเนื้อหาที่สามารถย่อหรือปรับขยายขนาดหรือเครือข่ายได้ เช่น การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ทั่วโลก หรือปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงก็ได้ 4) อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (Freedom from Formats) เนื้อหาแบบดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ หรือลักษณะที่ตายตัว 5) อิสระจากยุคนักการตลาดสร้างเนื้อหาไปสู่ผู้บริโภคหรือเริ่มสร้างและควบคุมเนื้อหาเอง (From Marketer-Driven to Consumer-Initiated, Created and Controlled) ด้วยพัฒนาการเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนอดีต เนื้อหาที่พบในบล็อก (Blog) หรือคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ของ YouTube และสื่อผสมใหม่ๆ อาจสร้างสรรค์จากผู้บริโภคคนใดก็ได้ เกิดเป็นเนื้อหาที่สร้างจากผู้บริโภค (Consumer-Created Content) หรือเป็นคำพูดแบบปากต่อปากฉบับออนไลน์ (Online Word-of-Mouth) ที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

4. แนวคิดเรื่องการใช้ Workshop เพื่อการเสริมศักยภาพ (Empowerment) กาญจนา แก้วเทพ (2562) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการทำ Workshop ไว้ว่า Workshop มีคุณลักษณะพิเศษที่เป็นข้อเด่น ดังนี้ 1) คุณลักษณะพิเศษในเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย สร้างการมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเอง เข้าใจเอง (Active learning) สามารถใช้บูรณาการกับวิธีการติดตั้งแบบอื่น ๆ เช่น เกม และสามารถเพิ่มเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ เช่น การแข่งขันระหว่างกลุ่มได้อีกด้วย สามารถจัดกระบวนการเพื่อขยายประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมให้กว้างขวางขึ้น เช่น การนำผลการทำงานของกลุ่มย่อยมานำเสนอในกลุ่มใหญ่ และนอกจากจะได้รับฟังข้อมูลของกลุ่มอื่น ๆ แล้ว หากวิทยากรมีความสามารถที่จะสังเคราะห์ผลงานของกลุ่มย่อยหลายๆ กลุ่มขึ้นมา ระดับการเรียนรู้ก็จะยิ่งสูงขึ้น 2) คุณลักษณะ

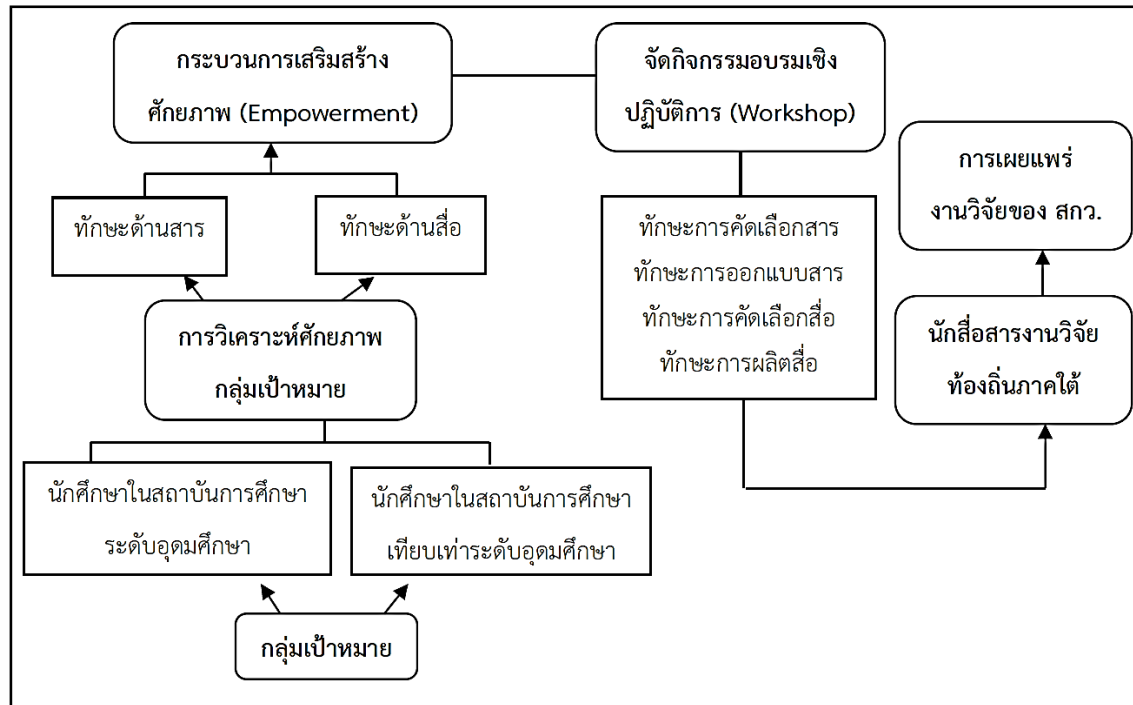
พิเศษในเชิงเป้าหมาย รูปแบบ Workshop เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ความรู้ในระดับ How to (คือการแปลงแนวคิดไปเป็นการปฏิบัติการ) 3) คุณลักษณะพิเศษในเชิงเนื้อหา แม้รูปแบบ Workshop จะสามารถนำเนื้อหาทุกประเภทมาใส่ได้แล้ว แต่ก็มิใช่ข้อกำหนดระดับของเนื้อหาว่า ควรจะเป็นเนื้อหาในระดับก้ำกึ่ง-ในระดับอยู่ตรงกลาง (In-between content) กล่าวคือ เป็นเนื้อหาที่ผู้เข้าร่วมมีความรู้มาบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่รู้ทั้งหมด เพราะถ้าเป็นเนื้อหาที่ผู้เข้าร่วมรู้หมดแล้วก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเพิ่มเติมจากการทำ Workshop แต่ถ้าไม่มีความรู้มาก่อนบ้างเลย ก็จะไม่มีความพร้อมสมทบทุนเข้าไปในกลุ่ม 4) คุณลักษณะพิเศษในเชิงจังหวะการใช้ โดยทั่วไปแล้วการทำ Workshop มักจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาหลังจากการฟังบรรยาย หรือการใส่ Input ใหม่ ๆ จากวิทยากร หรือจากการดูวิดีโอ ฯลฯ

โดยประโยชน์ของการใช้ Workshop มีหลายแง่มุม ได้แก่ 1) ในกรณีที่มีการนำรูปแบบการติดตั้งแบบ Workshop มาใช้ในการติดตั้งเครื่องมือการวิเคราะห์-สังเคราะห์ เนื่องจากการเรียนรู้เครื่องมือนั้น ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า หลังจากเข้าใจแล้วต้องใช้เป็น ดังนั้น การมอบหมายให้ผู้เข้าร่วมไปทำ Workshop ทดลองใช้เครื่องมือ จะเป็นการประเมินผล/ ติดตามผลไปในตัวว่า ผู้เข้าอบรมสามารถจะทำได้หรือไม่ได้ในขั้นตอนไหน เพราะอะไร 2) ในการใช้เครื่องมือนั้น อาจจะมีกรณีที่มี วิธีการใช้ที่ผิด เช่น การตั้งคำถามกับเรื่องตารูป-ตานั้นว่า อะไรเป็นรูปอะไรเป็นนาม ซึ่งมีใช้ปัญหาหลักของเรื่องตารูป-ตานั้น ในกรณีที่มีวิธีการใช้เครื่องมือที่ผิด วิทยากรจะได้ตามไปปรับแก้ไข (Fixing) 3) ในกรณีที่มีกลุ่มย่อยบางกลุ่มสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายหรือทำได้อย่างถูกต้อง เมื่อมีการมารายงานผลในกลุ่มใหญ่ ก็จะช่วยให้กลุ่มอื่น ๆ ได้เรียนรู้ว่าจะทำได้อย่างไร 4) ทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายที่แต่ละกลุ่มย่อยได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการทำ Workshop เรื่อง Grouping โดยการแบ่งกลุ่มย่อย 3-4 กลุ่ม ก็พบว่า แต่ละกลุ่มมีวิธีการจัดการกลุ่มหลาย ๆ แบบ เช่น บางกลุ่มจัดโดยเรียงเกณฑ์เป็นหน้ากระดาน แต่บางกลุ่มมีวิธีการเรียงเกณฑ์เป็นลำดับขั้น เป็นต้น 5) ช่วยให้เห็นเหลี่ยมมุมของปัญหาที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เช่น ในการฝึกแปลงข้อมูลดิบเป็นตารางโดยแบ่งกลุ่มย่อยทำงาน ปรากฏว่า

ผู้เข้าอบรมไม่ได้แยกแยะประเภทของข้อมูลระหว่าง ข้อมูลที่ควรจะเป็น (Ought to be) กับข้อมูลที่เป็นจริงแล้ว (It is) ออกจากกัน เป็นต้น 6) จากคุณสมบัติพื้นฐานของ Workshop ที่

เปิดโอกาสให้มีการมีส่วนร่วมได้อย่างสูงสุด จึงสามารถออกแบบให้มีการมีส่วนร่วมครบทั้ง 3 ช่องทาง คือผ่านตัวบุคคล ผ่านเนื้อหา และผ่านกระบวนการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะเชิงปฏิบัติการหรือ Action research ที่เน้นการใช้ “สื่อกิจกรรม” ในการวิจัยเพื่อให้เกิดผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เป็นรูปธรรมในแง่ของการเผยแพร่งานวิจัย โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย และดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาดังกล่าว ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดสงขลา จำนวน 4 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์

กระบวนการในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สกว. ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยฉบับย่อที่

ปรากฏบนเว็บไซต์และรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยคัดเลือกงานวิจัยที่มีเนื้อหาวิจัยเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ร่วมกับผู้ประสานงานทีมกลาง

2. รวบรวมข้อมูลสำหรับการจัดกิจกรรมที่จะใช้พัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ สำหรับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยจำนวน 4 เรื่อง โดยมีรายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลและค้นหาเครือข่ายกลุ่มอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ และกลุ่มนักศึกษาที่มีความสามารถด้านการผลิตและสร้างสรรค์สื่อใหม่

2.2 ประชุมร่วมกับกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์สื่อในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อให้เกิดการประสานและค้นหานักศึกษาที่มีคุณสมบัติหรือต้นทุนที่เหมาะสมเบื้องต้นที่จะเข้าร่วมโครงการ

2.3 ออกแบบและกำหนด รูปแบบ วิธีการ วิทยากร เนื้อหา สื่อประชาสัมพันธ์ วันเวลา สถานที่ ที่ต้องดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ

2.4 กำหนดรายละเอียด เกณฑ์ และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าร่วมโครงการ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามบริบทพื้นที่

2.5 รวบรวมจำนวนอาจารย์ที่สอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และกลุ่มนักศึกษาที่จะเข้าร่วมโครงการ เพื่อทำการวิเคราะห์ “ต้นทุน” ด้านความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์สื่อ ก่อนที่จะออกแบบกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้และทักษะของกลุ่มอาจารย์ และกลุ่มนักศึกษา

2.6 ออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้พัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ระหว่างผู้วิจัยกับอาจารย์ผู้สอนรายวิชาด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ตลอดจนนักศึกษาในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย

3. ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการประเมินทั้ง แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์ (Interviews) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากกิจกรรม แบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interviews) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เพื่อตีความ (Interpretation) และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงทฤษฎี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การจัดกิจกรรม การสัมภาษณ์ (Interviews) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ มีกระบวนการดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 **คัดเลือกและประสานนักวิจัย** ผู้วิจัยได้รับข้อมูลรายชื่อโครงการวิจัย และรายนามผู้วิจัยจากผู้ประสานงานโครงการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เพื่อนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลตั้งต้นให้อาจารย์ในสถาบันการศึกษากลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้คัดเลือกผลงานวิจัยที่จะใช้สำหรับการผลิตสื่อ

1.2 **ประสานงานกับนักวิจัยเจ้าของผลงานที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชน** ผู้วิจัยดำเนินการส่งฐานข้อมูลรายชื่อที่ได้รับจากผู้ประสานงานโครงการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ให้กับอาจารย์ผู้สอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประสานนักวิจัย โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่สื่อให้กับนักวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินโครงการ หลังจากนั้นอาจารย์ผู้รับผิดชอบสอนรายวิชาผลิตสื่อหรือนักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานนักวิจัยโดยตรง เพื่อวางแผนการลงพื้นที่คัดเลือกประเด็นวิจัย

1.3 การประสานอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อจาก 4 สถาบันการศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถจัดกลุ่มอาจารย์ผู้สอนได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ อาจารย์ผู้สอนที่มีต้นทุนความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ และอาจารย์ผู้สอนที่ไม่ได้มีต้นทุนความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ หลังจากนั้นจึงประสานให้อาจารย์เป็นผู้บรรจุเนื้อหาและมอบหมายงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อให้นักศึกษา

1.4 ร่วมกับอาจารย์คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสามารถด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจาก 4 สถาบัน เป็นผู้คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสามารถด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ โดยคัดเลือกจากผลงานสื่อที่มีคุณภาพดีที่สุดในรายวิชาละ 1 ชิ้นงาน รวม 4 ชิ้นงานจาก 4 สถาบัน ภายใต้เกณฑ์คุณภาพด้านเนื้อหาและทักษะการผลิตสื่อ

1.5 จัดกิจกรรมให้อาจารย์ นักศึกษาพบปะนักวิจัย เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการคัดเลือกประเด็นเนื้อหาเพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยเป็นการคัดเลือกเนื้อหาพร้อมกันระหว่างอาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย เพื่อคัดเลือกประเด็นวิจัยที่เหมาะสม โดยกิจกรรมพบปะนักวิจัย ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนของการเตรียมการก่อนจัดกิจกรรม ได้แก่ การมอบหมายงานให้นักศึกษาอ่านเนื้อหาจากงานวิจัยก่อนคัดเลือกประเด็นที่น่าสนใจไปใช้สำหรับการผลิตสื่อ การประสานงานกับนักวิจัย การจัดอบรมให้ความรู้ก่อนการผลิตสื่อ 2) ขั้นตอนของการจัดกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่อาจารย์ประจำรายวิชาจะเป็นผู้ประสานงานนักวิจัยเพื่อนัดหมายการจัดประชุม นักวิจัยพบนักศึกษา หรือนัดหมายการลงพื้นที่เพื่อพบปะพูดคุยกับนักวิจัยและดำเนินการผลิตสื่อ 3) ขั้นตอนหลังการจัดกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่อาจารย์ประจำรายวิชามอบหมายให้นักศึกษาประสานนักวิจัยเพิ่มเติม พร้อมทั้งลงพื้นที่ผลิตสื่อ โดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสมกับรูปแบบสื่อที่นักศึกษาเลือกผลิต เช่น การ

เลือกใช้รูปภาพ การเลือกดนตรีประกอบ การนำเสนออัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ผ่านสื่อ เป็นต้น

1.6 วิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์และนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยภาคใต้ เพื่อออกแบบเนื้อหาในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งพบว่า ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์และนักศึกษาสามารถแบ่งตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) วิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์โดยใช้เกณฑ์เครือข่าย สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ เครือข่ายเดิม เครือข่ายใหม่ที่เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา และ เครือข่ายใหม่ที่เป็นสถาบันการศึกษาเทียบเท่าระดับอุดมศึกษา 2) วิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์โดยใช้เกณฑ์ต้นทุนความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้สอนที่มีต้นทุนความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ และอาจารย์ผู้สอนที่ไม่ได้มีต้นทุนความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ 3) วิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของนักศึกษาโดยใช้เกณฑ์ต้นทุนความรู้ด้านการผลิตสื่อ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้เรียนที่มีต้นทุนด้านการผลิตสื่อ และผู้เรียนที่ต้องเสริมทักษะด้านการผลิตสื่อ

1.7 จัดกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ จากการวิเคราะห์ต้นทุนของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน นำไปสู่การจัดกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้โดยเริ่มจากการปูพื้นฐานความรู้เรื่องรูปแบบสื่อ การคัดเลือกและออกแบบเนื้อหาเพื่อใช้สำหรับการผลิตสื่อ และการสร้างสรรค์สื่อที่น่าสนใจและสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งเป็นการเสริมพลังความรู้ (Empower) ทั้งด้านสื่อและด้านสารให้กับกลุ่มเป้าหมาย

1.8 ประเมินผลงานสร้างสรรค์สื่อจากนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ เป็นการจัดเวทีคัดเลือกผลงานสื่อ โดยมีเป้าหมาย คือ

1) เพื่อคัดเลือกผลงานสื่อที่สามารถสื่อสารงานวิจัยได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และเป็นสื่อที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ร่วมด้วย โดยผลรางวัล มีดังนี้ รางวัลชนะเลิศ (ผลงานสื่อดีเด่น)

ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ และรางวัลชมเชย ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์

2) เพื่อบ่มเพาะนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ผ่าน การวิเคราะห์พัฒนาการในการผลิตสื่อ ที่ตอบโจทย์การออกแบบ สื่อและสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการรับฟัง ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาผลงาน สื่อตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำความรู้ที่ได้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ในการพัฒนาทักษะการออกแบบ สื่อและการออกแบบสาร ผ่านการปรับเนื้อหาบท การลำดับ เนื้อหา การลำดับภาพ การปรับแบบอักษรที่ใช้ให้อ่านง่าย สอดคล้องกับเรื่องราวที่นำเสนอ การปรับ End credit ให้มีความ ถูกต้องเหมาะสม และการนำภาพ Infographic มาตัดต่อร่วมกับ ภาพจริงเพื่อให้การนำเสนอมีความน่าสนใจ โดยข้อเสนอแนะ จากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสามารถนำไปสู่การบ่มเพาะ กลุ่มเป้าหมายให้กลายเป็นนักสื่อสารงานวิจัยที่มีทักษะการผลิต สื่อได้อย่างมีคุณภาพ

3) ถอดบทเรียนสิ่งที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ โดยตัวแทนอาจารย์สถาบันเครือข่าย และตัวแทนนักศึกษา ซึ่ง มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มผู้เรียนสำหรับการผลิตสื่อมี 2 รูปแบบ คือ ผู้สอนเป็นผู้แบ่งกลุ่มนักศึกษาตามความเหมาะสมด้วยตนเอง และผู้สอนให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ หลังจากนั้น ผู้สอนพิจารณาความเหมาะสมของสมาชิกในทีมอีกครั้ง

2. วิธีการเลือกงานวิจัย มี 2 รูปแบบ คือ อาจารย์ เป็นผู้คัดเลือกงานวิจัยในเบื้องต้น โดยคำนึงถึงความสะดวกในการลงพื้นที่ ความเป็นไปได้ในการผลิตสื่อ และอาจารย์และ นักศึกษาร่วมกันเลือกงานวิจัย

3. ความสอดคล้องของรายวิชากับกระบวนการ ทำงานและการผลิตสื่อของนักศึกษา ทุกรายวิชาของทุกสถาบัน มีความสอดคล้องกับกระบวนการทำงานและการผลิตสื่อของ นักศึกษา เช่น เป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่ออยู่แล้ว เป็นรายวิชาที่สามารถต่อยอดในการผลิตชิ้นงานหรือทำ

Project ของนักศึกษา และเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ประเด็นการวิจัย คือ ประเด็นการท่องเที่ยว

4. การพัฒนาอาจารย์ การดำเนินโครงการนำไปสู่การ พัฒนาอาจารย์ในประเด็นต่าง ๆ คือ พัฒนาทักษะกระบวนการ การวิจัย และได้เห็นประเด็นวิจัยที่หลากหลาย พัฒนาในส่วน ของรายวิชาที่ได้ดำเนินงานวิจัยนำมาใช้บูรณาการ พัฒนาเรื่องการ บริหารจัดการเวลา ระหว่างการบริหารภาระงานด้านการเป็น อาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหารและการเรียนการสอนที่ใช้งานวิจัย มาบูรณาการ ได้เรียนรู้ในเรื่องการประสานงานกับนักวิจัย ชุมชน และพื้นที่ ได้พัฒนาทักษะการผลิตสื่อ ผ่านการเปิดรับมุมมอง ใหม่ ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พัฒนาทักษะการทำงานในรูปแบบ ใหม่ ๆ ร่วมกับนักศึกษา เช่น การลงพื้นที่ การทำบทบาทหน้าที่ ในฐานะโค้ช เป็นต้น

5. การพัฒนานักศึกษา การดำเนินโครงการนำไปสู่ การพัฒนานักศึกษาในประเด็นต่าง ๆ คือ ได้ความรู้เรื่องการ สร้างสรรค์คอนเทนต์ การพัฒนาคอนเทนต์ เทคนิคการเล่าเรื่อง ได้พัฒนาทักษะการผลิตสื่อ ได้ความรู้ในเรื่องงานวิจัย และสามารถนำไปต่อยอดในการเขียนโครงการวิจัยได้

6. เครือข่ายใหม่ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย นักวิจัย ชุมชน และคนในพื้นที่ รวมทั้งเครือข่ายอาจารย์และนักศึกษา ระหว่างสถาบัน

2. สถาบันและรายวิชาต่าง ๆ ที่เข้าร่วมผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ งานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด สงขลา จำนวน 4 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาที่เกี่ยวข้อง กับการผลิตสื่อและนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ดังกล่าว ซึ่งเป็นตัวแทนจากสถาบันการศึกษาทั้ง 4 สถาบัน สถาบันละ 1 รายวิชา

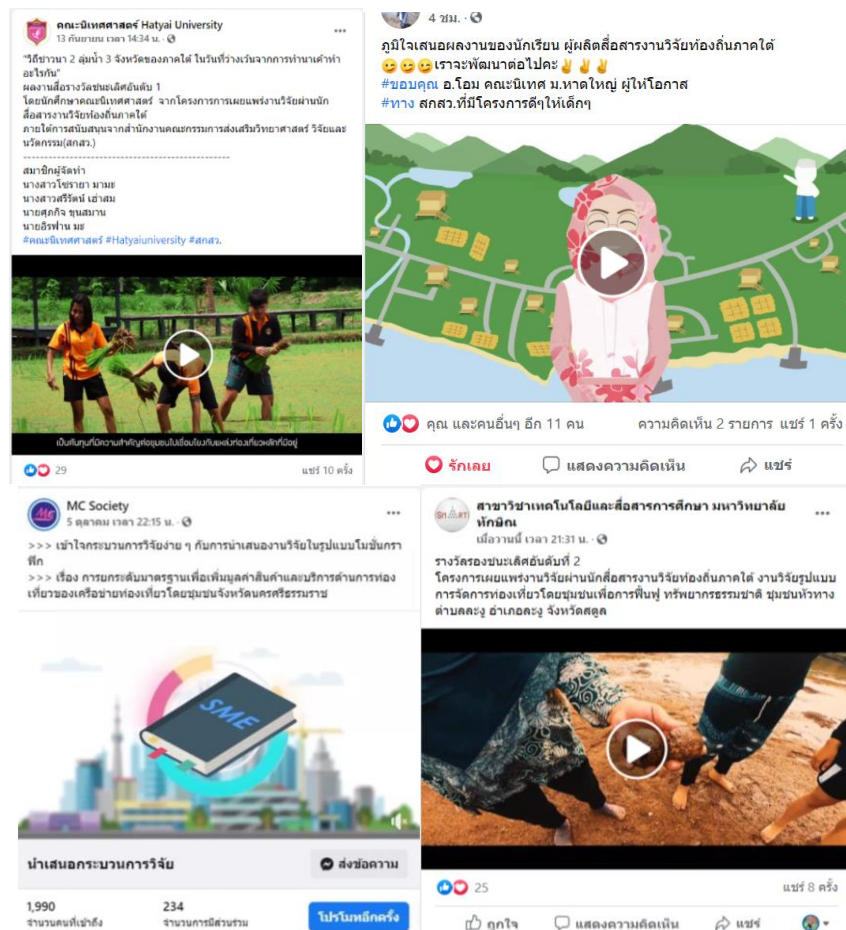
3. การเลือกงานวิจัยไปเป็นโจทย์ในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ งานวิจัย

โครงการวิจัยกำหนดให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา คัดเลือกงานวิจัยจากฐานข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) อย่างน้อยจำนวน 2 เรื่อง/ รายวิชา โดยมีเหตุผลในการเลือก งานวิจัย ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษามีความสนใจประเด็น วิจัย และพื้นที่วิจัยมีความน่าสนใจ

4. จำนวนและรูปแบบของสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

การดำเนินโครงการก่อให้เกิดผลลัพธ์ (Output) เป็น จำนวนสื่อทั้งหมดจำนวน 30 ชิ้นงาน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย หาดใหญ่ มีผลงานสื่อวิดีโอ จำนวน 11 ผลงาน Infographic

จำนวน 1 ผลงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยา เขตสงขลา มีผลงานสื่อวิดีโอ จำนวน 4 ผลงาน Motion graphic จำนวน 6 ผลงาน มหาวิทยาลัยทักษิณ มีผลงานสื่อ วิดีโอ จำนวน 2 ผลงาน และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทย มีผลงาน สื่อ Motion graphic จำนวน 6 ผลงาน โดยสถาบันการศึกษา เครือข่ายได้นำเสนอผลงานสื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัล ผ่านช่องทางสื่อใหม่ ได้แก่ เฟซบุ๊กแฟนเพจของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เฟซบุ๊กแฟนเพจของสาขาวิชาเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ เฟซบุ๊กแฟนเพจของ สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลศรีวิชัย เฟซบุ๊กส่วนตัวของอาจารย์จากสถาบันเครือข่าย เฟซบุ๊กส่วนตัวของนักศึกษาที่เป็นนักสื่อสารงานวิจัย เป็นต้น

ภาพที่ 2 ตัวอย่างช่องทางการเผยแพร่สื่อสร้างสรรค์จากงานวิจัยของสถาบันเครือข่าย

5. ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

ผลจากการดำเนินกิจกรรมมีดังนี้

1) **เกิดการเผยแพร่ผลงานวิจัย** การดำเนินโครงการมีผลงานวิจัยได้นักศึกษาเลือกนำเนื้อหาไปใช้ในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่จำนวน 9 เรื่อง โดยมีผลงานวิจัยที่อาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาคัดเลือกเป็นผลงานสื่อดีเด่นระดับสถาบัน เพื่อเข้าร่วมการตัดสินผลงานสื่อสถาบันละ 1 ผลงาน รวมจำนวน 4 ผลงาน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ผลงานสื่อวิดีโอ จากงานวิจัยเรื่อง โครงการการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีชาวนา 2 ลุ่มน้ำ 3 จังหวัดภาคใต้ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลัก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา ผลงานสื่อ Motion Graphic จากงานวิจัยเรื่อง การยกระดับมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลงานสื่อวิดีโอ จากงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนห้วยทาง ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทยุ ผลงานสื่อ Motion Graphic จากงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาวใหญ่ ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา

2) **อาจารย์ประจำรายวิชาได้ออกแบบการเรียนการสอนในรูปแบบของการบูรณาการเรียนการสอนร่วมกับงานวิจัย** อาจารย์ประจำรายวิชาได้ออกแบบการเรียนการสอนในรูปแบบของการบูรณาการเรียนการสอนร่วมกับงานวิจัย ผ่านการให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการแสวงหาความรู้จากงานวิจัย ทำงานในรูปแบบกระบวนการกลุ่ม การลงพื้นที่เพื่อผลิตสื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ การศึกษางานวิจัยและใช้เนื้อหาสำคัญจากงานวิจัยมาตีความตามความเข้าใจ นำไปสู่การผลิตผลงานที่มีความหลากหลายของเรื่อง และมีความน่าสนใจ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีใหม่ ๆ จากการศึกษาผลงานวิจัย นอกจากนี้ ในการดำเนินโครงการยังพบว่าอาจารย์ผู้สอนยังได้มีการออกแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning หรือ Project Based Learning เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมด้วย

3) **เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวอาจารย์** ผลจากการดำเนินโครงการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาของแต่ละสถาบัน ดังนี้ 1) ผู้สอนมีความรู้ด้านการวิจัยมากยิ่งขึ้นจากการอ่านเล่มวิจัย 2) อาจารย์เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำ และสร้างแรงบันดาลใจอยู่เสมอเพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วง 3) ผู้สอนทำหน้าที่ในออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม 4) ผู้สอนได้พบปะพูดคุยกับนักวิจัยและทีมวิจัย ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัย 5) ผู้สอนได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 6) ผู้สอนมีการวางแผนทำงานในหน้าที่ของตนอย่างเป็นระบบ ออกแบบกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 7) เกิดการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยมีการใช้แหล่งข้อมูลสื่อการสอนที่หลากหลาย

4) **เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษา** ผลจากการดำเนินโครงการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาของแต่ละสถาบัน ดังนี้ 1) นักศึกษามีองค์ความรู้ด้านวิจัยมากยิ่งขึ้นและสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง เนื่องจากงานวิจัยบางชิ้นไม่ได้มีเนื้อหาแนบมาให้ 2) นักศึกษาสามารถวางแผนการทำงาน กระบวนการกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง 3) นักศึกษามีทักษะการคิดวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น 4) นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำงานกลุ่มมากยิ่งขึ้น 5) นักศึกษามีทักษะการสื่อสารต่อคนในชุมชน 6) ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการแก้ปัญหา การเสาะแสวงหา การให้เหตุผล การวิเคราะห์และประเมิน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง 7) ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ การเป็นผู้นำงานวิจัยมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ

6. ผลงานที่ได้รับรางวัล

ผลงานที่ได้รับรางวัลจากการจัดกิจกรรมในโครงการวิจัยมีดังนี้

- รางวัลชนะเลิศ (ผลงานดีเด่น) ได้แก่ ผลงานผลิตสื่อวิดีโอ เพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่อง “โครงการการพัฒนาเส้นทาง

ท่องเที่ยววิถีชวนา 2 กลุ่มน้ำ 3 จังหวัดภาคใต้ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลัก” โดยนักศึกษาศาสาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ได้แก่ ผลงานผลิตสื่อ Motion Graphic เพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่อง “การยกระดับมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยนักศึกษาศาสาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา

- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ได้แก่ ผลงานผลิตสื่อวิดีโอเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนห้วยทางตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล” โดยนักศึกษาศาสาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

- รางวัลชมเชย ได้แก่ ผลงานผลิตสื่อ Motion Graphic เพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาวใหญ่ ต.เกาะยาวใหญ่ อ.เกาะยาว จ.พังงา” โดยนักศึกษาศาสาวิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ มีกระบวนการสร้างและแนวทางการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ ดังนี้

1. กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้เชื่อมประสาน (Node)

นักวิจัยมีบทบาทในการเป็นเชื่อมประสานโครงการ ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุน ขับเคลื่อนงาน เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไป

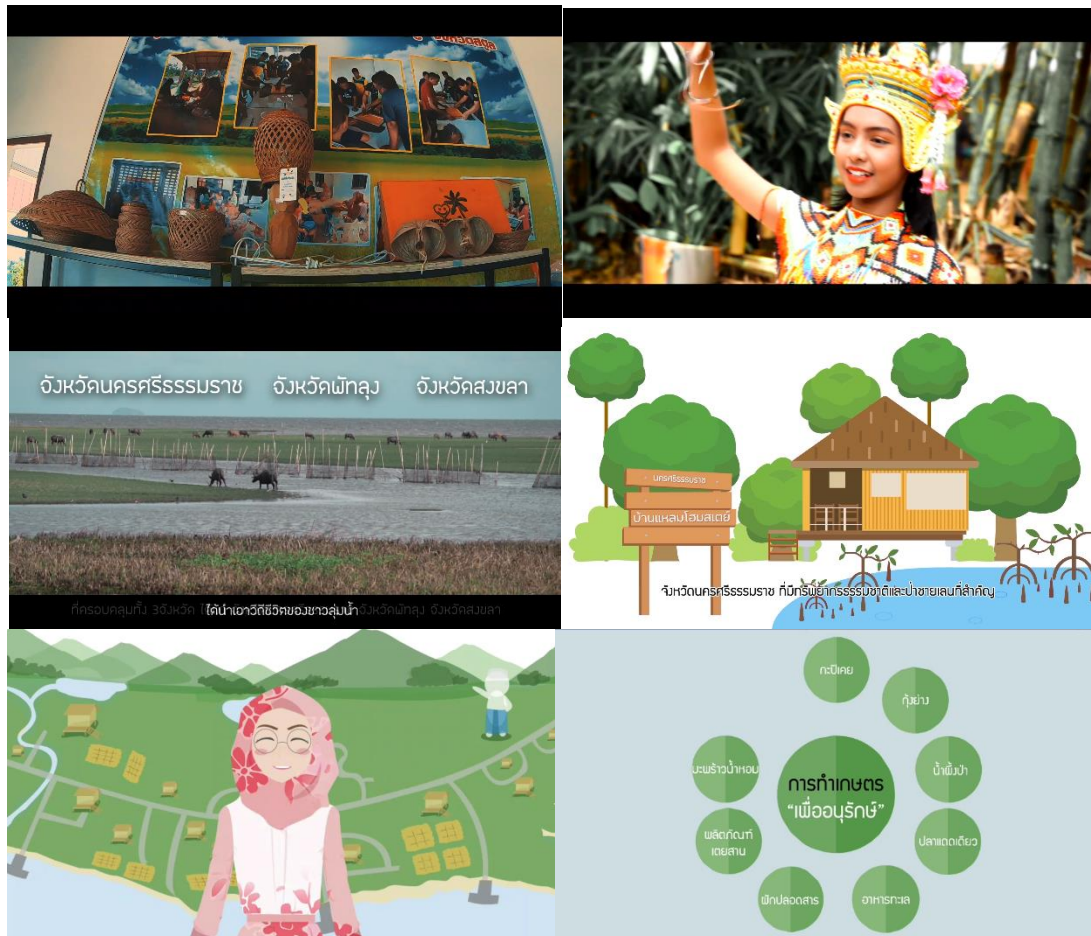
อย่างราบรื่นและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีบทบาทหน้าที่หลัก คือ บทบาทในการประสานงาน และบทบาทในการสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างความรู้

2. การคัดเลือกเครือข่ายสถาบันการศึกษาและรายวิชาที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่งานวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสงขลาเพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และเลือกอาจารย์ประจำรายวิชาที่สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ โดยเป็นอาจารย์ที่ผู้วิจัยมีความคุ้นเคย ซึ่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยทักษิณ และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์

3. การจัดประชุมอาจารย์เครือข่าย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการร่วมกันวางแผนทางดำเนินงาน โดยมีการจัดประชุมอาจารย์เครือข่ายรวม 2 ครั้ง คือ การประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินโครงการ และการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความก้าวหน้า รวมถึงรายงานปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน

4. กระบวนการทำงานของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะในทุกขั้นตอนของการผลิตสื่อ เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกงานวิจัยเพื่อใช้เป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สื่อ ไปจนถึงการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพผลงานสื่อ

5. การสะท้อนอัตลักษณ์ถิ่นใต้ผ่านสื่อ การสะท้อนอัตลักษณ์ถิ่นใต้ในการเผยแพร่งานวิจัยหลากหลายลักษณะ ได้แก่ การใช้ภาษาถิ่นใต้ การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ชาวใต้ การใช้เพลงประกอบที่เป็นสำเนียงเฉพาะของถิ่นใต้ รวมไปถึงการใช้ภาพหรือเนื้อหาที่ปรากฏในพื้นที่ภาคใต้

ภาพที่ 3 การสะท้อนอัตลักษณ์ถิ่นได้ผ่านสื่อ

6. การจัดกิจกรรมพบปะนักวิจัย เป็นการเสริมศักยภาพด้านความรู้ (Empower) ให้กับนักศึกษา โดยกิจกรรมพบปะนักวิจัยที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาเลือกใช้มี 3 รูปแบบ คือ เชิญนักวิจัยมาพบนักศึกษา อาจารย์และนักศึกษาลงพื้นที่เพื่อพบปะพูดคุยกับนักวิจัย และการใช้รูปแบบการสื่อสารออนไลน์ด้วยการ VDO Call ผ่านช่องทาง Line

7. การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของนักศึกษาทั้งด้านการวิเคราะห์เนื้อหาและทักษะการผลิตสื่อ

อภิปรายผล

จากการดำเนินโครงการวิจัยเกิดข้อค้นพบที่น่าสนใจในหลายประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวทางการเผยแพร่งานวิจัย

การเผยแพร่งานวิจัยนับเป็นการเพิ่มมูลค่าของงานวิจัยในด้านการนำองค์ความรู้สู่กลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ตามบริบทพื้นที่ ซึ่งเป็นการโยกองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเล่มวิจัยไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชนพื้นที่ด้วยการย่อยข้อมูลจากงานวิจัย การสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ผ่านแนวทางการเผยแพร่งานวิจัยในรูปแบบของการคัดเลือกผลงานสื่อ/ การประเมินผลงานสร้างสรรค์สื่อ ซึ่งนับเป็นแนวทางหนึ่งที่นอกจากจะได้

เผยแพร่งานวิจัยแล้ว ยังได้พัฒนาอาจารย์และนักศึกษาให้กลายเป็นนักสื่อสารงานวิจัยที่มีทักษะทั้งการเลือกใช้สื่อและการออกแบบสาร (Media selection and message design) ร่วมด้วย เนื่องจากการดำเนินโครงการมีกระบวนการดำเนินงานที่เข้มงวดทั้งทักษะความรู้และทักษะการผลิตสื่อ โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกและประสานนักวิจัย เจ้าของผลงานที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชน การประสานอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ ร่วมกับอาจารย์คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสามารถด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ การจัดกิจกรรมให้อาจารย์ นักศึกษาพบปะนักวิจัย การวิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์และนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยภาคใต้ การจัดกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ และการประเมินผลงานสร้างสรรค์สื่อจากนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

ประเด็นที่ 2 ต้นทุนของนักสื่อสารงานวิจัย

ต้นทุนของบุคคลที่มีความแตกต่างกันจะส่งผลต่อผลงานการผลิตสื่อ การวิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์ และนักศึกษาจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนในมิติด้านความรู้และทักษะการผลิตสื่อ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพ (Empower) ในส่วนที่ขาดหายให้กับนักศึกษา โดยเป็นการยกระดับศักยภาพของกลุ่มผู้เรียนที่ “เก่งสื่อ แต่ไม่เก่งสาร” และกลุ่มผู้เรียนที่ “ไม่เก่งสื่อ และไม่เก่งสาร” ให้กลายเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ “เก่งสื่อ และเก่งสาร” เพื่อนำไปสู่การเป็นนักสื่อสารงานวิจัยที่สามารถสื่อสารงานวิจัยผ่านสื่อในรูปแบบที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการดำเนินโครงการ พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้ในทักษะที่ยังขาดหายและการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักสื่อสารงานวิจัยได้

ประเด็นที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การสร้างนักสื่อสารงานวิจัยประสบความสำเร็จ

การสร้างนักสื่อสารงานวิจัย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหนุนเสริมหลายประการ จากการดำเนินโครงการพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การสร้างนักสื่อสารงานวิจัยประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1. คุณสมบัติของอาจารย์ประจำรายวิชา อาจารย์ที่มีตำแหน่งบริหารจะมีเงื่อนไขข้อจำกัดด้านเวลาสำหรับการดำเนินกิจกรรม การดูแลนักศึกษาที่อาจารย์ผู้สอนมีตำแหน่งด้านบริหาร ซึ่งมีภาระงานที่หลากหลาย จึงส่งผลต่อการจัดสรรเวลาในการดูแลนักศึกษา รวมทั้งการจัดกิจกรรมพบปะนักวิจัย ซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมพบปะนักวิจัยที่จากเดิมเป็นการจัดประชุมพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบประเด็นข้อซักถามในชั้นเรียน เป็นการจัดประชุมออนไลน์ผ่านสื่อใหม่ จึงอาจส่งผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจในประเด็นเนื้อหางานวิจัยของนักศึกษา

2. บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในฐานะที่ปรึกษา (Coach) โดยเบื้องต้นผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในแนวคิดหลักและกระบวนการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยหากผู้สอนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจะส่งผลต่อการดำเนินงานในประเด็นการบูรณาการการเรียนการสอนกับงานวิจัยทั้งรายวิชา ซึ่งส่งผลให้ผลงานสื่อของบางสถาบันมีจำนวนเพียง 2 ผลงาน

3. การคัดเลือกรายวิชา การคัดเลือกรายวิชาส่งผลต่อการบูรณาการเนื้อหางานวิจัย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าสถาบันเครือข่ายทั้ง 4 สถาบัน คัดเลือกรายวิชาได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการผลิตสื่อ คือ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ รายวิชาศิลปะการนำเสนอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา รายวิชาการออกแบบมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยทักษิณ รายวิชาเทคโนโลยีการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ รายวิชาการตลาดเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว การบูรณาการงานวิจัยกับรายวิชาจึงเป็นการมอบหมายงานให้นักศึกษาผลิตสื่อโดยใช้เนื้อหาจากงานวิจัย

ประเด็นที่ 4 คุณสมบัติของนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา ผู้วิจัยได้ประมวลคุณลักษณะสำคัญที่เป็นคุณสมบัติของนักสื่อสารงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 1. ต้องมีทักษะในการอ่านและการตีความ โดยผู้สื่อสารงานวิจัยจะต้องสามารถตีความงานวิจัยให้

ได้ว่าต้องการสื่อถึงอะไร 2. เข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้สื่อสาร/นักวิจัย วัตถุประสงค์ของข้อมูลที่ผู้สื่อสารต้องการจะสื่อหรือนำไปเผยแพร่ 3. มีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ และวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนก่อนดำเนินการผลิตสื่อ 4. เข้าใจผู้รับสาร และต้องคำนึงถึงการตีความของผู้รับสารร่วมด้วย โดยเฉพาะประเด็นของการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ เนื่องจากในการสื่อสารผ่านสื่อผู้ผลิตสื่อที่เป็นผู้ส่งสารอาจเข้าใจและตีความได้ แต่ผู้รับสารที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ต่างกันอาจไม่สามารถตีความสารได้ ดังนั้น ผู้ผลิตสื่อจึงต้องนำเสนอข้อมูลอัตลักษณ์ที่ชัดเจน เช่น การนำเสนอลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ได้ผ่านสื่อวิดีโอ จะต้องใช้คำอธิบาย หรือคำบรรยายประกอบไปด้วย เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้อย่างชัดเจน 5. มีความสามารถในการสื่อสารงานวิจัยให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยง่าย โดยนำเสนอเนื้อหาที่ถูกต้อง กระชับ ชัดเจน สอดคล้องกับผู้รับสาร 6. มีการลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและบริบทพื้นที่ก่อนสื่อสารงานวิจัย เพื่อให้เข้าใจรายละเอียดในทุกมิติที่จะนำมาสื่อสารได้อย่างลึกซึ้ง 7. มีความกล้าที่จะทำหรือกล้าที่จะพูด เนื่องจากการลงพื้นที่จะต้องสื่อสารกับบุคคลที่มีความหลากหลาย หากมีความกล้าก็จะทำให้เข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้น 8. มีความตั้งใจและรับผิดชอบ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงอย่างมีคุณภาพ 9. มีจิตอาสา เนื่องจากเวลาลงพื้นที่ที่นักสื่อสารงานวิจัยอาจจะต้องทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน การมีจิตอาสาพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มใจ จะก่อให้เกิดสายสัมพันธ์อันดีระหว่างนักสื่อสารงานวิจัยและชุมชน อันจะนำไปสู่การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อของชุมชน 10. มีความพร้อมต่อการเปิดรับสิ่งใหม่อยู่เสมอ เนื่องจากเนื้อหาจากงานวิจัยบางเรื่องอาจมีข้อมูลที่เปลี่ยนไปเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลง การเปิดรับข้อมูลใหม่ๆ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลเดิมจึงมีความสำคัญ 11. มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ข้อมูล และการเรียบเรียงข้อมูล 12. มีทักษะการคัดเลือกสื่อ และออกแบบสารเพื่อให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร

โดยเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ มีกระบวนการ คือ คัดเลือกนักวิจัย ประสานงานกับนักวิจัยเจ้าของผลงานที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชน การประสานอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อร่วมกับอาจารย์คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสามารถด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ จัดกิจกรรมให้อาจารย์ นักศึกษาพบปะนักวิจัย วิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพของอาจารย์และนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ จัดกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ และประเมินผลงานสร้างสรรค์สื่อจากนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ (2561) เรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” ที่พบว่ากระบวนการทำงานในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยมีกระบวนการที่สำคัญ เช่น ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การวางแผน การประชุมทำความเข้าใจระหว่างคณะผู้วิจัย ผู้เชื่อมประสาน (Node) และอาจารย์ผู้สอน การคัดเลือกงานวิจัย การประสานงาน การเลือกทีมนักศึกษาเพื่อเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการและการจัดแสดงนิทรรศการ การเลือกรายวิชาที่เข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และการเลือกงานวิจัยเพื่อเข้ามาเป็นโจทย์ให้มีความหลากหลายทั้งในแง่ของเนื้อหาและพื้นที่

ทั้งนี้ ในส่วนของการเผยแพร่สื่อ นั้น นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ได้เลือกใช้สื่อที่สามารถนำเสนอผ่านสื่อใหม่ได้ ซึ่งได้แก่ สื่อวิดีโอ และ Motion Graphic โดยมีการออกแบบสารได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ (2558) เรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” ในประเด็นเรื่องกลยุทธ์การแปลงสาร ซึ่งพบว่า คนรุ่นใหม่มีการแปลงเนื้อหางานวิจัยที่เป็นเรื่องยากให้ “ง่าย” ขึ้น ในแบบฉบับของตน โดยใช้จุดยืนแบบ “ผู้รับสาร” ผลการวิเคราะห์พบ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) แปลงสารโดยการจับประเด็นหรือใจความสำคัญ 2) การแปลงสารให้ง่ายขึ้นโดยการใช้ภาพ

การ์ตูน 3) การแปลงสารให้ง่ายตามความเข้าใจของผู้รับสาร 4) การแปลงสารให้ง่ายโดยหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิค 5) การแปลงสารโดยการใช้คำสำคัญในการสื่อสาร (Key Word)

ในส่วนของการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยนั้น พบว่า การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านสื่อใหม่ ทำให้มีคนรู้จัก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ แทนไทย ประเสริฐกุลและคณะ (2559) เรื่อง “การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว.ออกสู่ประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไป” ที่พบว่า การเผยแพร่ ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของ สกว. ออกสู่สาธารณะผ่านการจัดทำ สื่อเสียง Podcast ทำให้ผู้รับสารรู้จักงานวิจัยไทยและ หน่วยงานที่เป็นแหล่งทุนมากขึ้น

นอกจากนี้ ข้อค้นพบจากการจัดกระบวนการ เผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ ยังพบว่า การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ที่มีเป้าหมายเพื่อ เสริมสร้างศักยภาพ (Empowerment) นั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเสริมสร้างศักยภาพในกลุ่มนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันในประเด็นของการเก่งสื่อและเก่งสาร โดย ผลการวิจัยสะท้อนว่า การเติมเต็มทักษะด้านการผลิตสื่อ จะ ส่งเสริมศักยภาพให้กลุ่มผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการผลิตสื่อในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคนหรือการ เสริมศักยภาพ (Empowerment) ที่ว่า การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของบุคคล ทำให้บุคคลมี สมรรถภาพในการดำเนินงาน มีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจ

บทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น การเสริมสร้างศักยภาพช่วย ทำให้เกิดการประหยัดเวลา และลดความสูญเสียไปทางการ ดำเนินงาน และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการใช้ Workshop เพื่อการเสริมศักยภาพที่ว่า Workshop เป็นรูปแบบของการจัด กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำ เอง เข้าใจเอง (Active learning) สามารถจัดกระบวนการเพื่อ การขยายประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมให้กว้างขวางขึ้น โดยใน การวิจัยครั้งนี้ใช้การจัดกิจกรรม Workshop ในช่วงต้นน้ำของ กระบวนการดำเนินงาน และช่วงกลางน้ำของขั้นตอนการ ดำเนินงาน เพื่อพัฒนาทักษะและบ่มเพาะความรู้ของนักสื่อสาร งานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ คำปรึกษาและข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าต่อการดำเนิน โครงการวิจัย ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ให้ทุนสนับสนุน โครงการวิจัยในครั้งนี้ และขอบคุณเครือข่ายอาจารย์และน้อง ๆ นักศึกษาจาก 4 สถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา และวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ ที่มีส่วนร่วมให้การดำเนินโครงการวิจัยลุล่วงด้วยดี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2562). *เครื่องมือขั้นต้นของการวิเคราะห์สังเคราะห์ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น* (เล่ม 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสรรค์ปัญญา จำกัด และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม.
- แทนไทย ประเสริฐกุล และคณะ (2559). รายงานวิจัยโครงการ การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว.ออกสู่ประชาชนผู้ไม่รู้ทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พนัส พงษ์สุนันท์ และคณะ. การสร้างพลังชุมชน. ใน เอกสารการประชุมวิชาการกรมอนามัย เรื่องการสร้างพลังชุมชน. วันที่ 11-13 กุมภาพันธ์ 2545 ณ โรงแรมทีเค พาเลซ กรุงเทพฯ.
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2558). รายงานวิจัยโครงการ การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อริชัย อรรถอุดม. (2559). รายงานวิจัยโครงการ การส่งเสริมการรับรู้งานวิจัยอาหารผ่านสื่ออินโฟกราฟิก. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2560). รายงานวิจัยโครงการ การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2561). รายงานวิจัยโครงการ การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ภาษาอังกฤษ

- Wertine and Fenwick (2008). *Digi Marketing, the Essential Guide to New Media & Digital Marketing 1st ed.* New Jersey: Wiley & Son.